GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek Nro. 126. 3. Listopada 1823.

Wiadomości kraiowe.

Uwiadomienie

C. K. Rządu kraiowego.

Dla osiągnienia i w tym kraiu zbawiennego celu szczepienia krowinki zawisłego na tem: aby czystą i prawdziwą, to iest: ze zdrowych ludzi przeszczepioną i przeciwko zarażeniu się ospą naturalną istotnie broniącą ospę krowią pożytecznie używać i takową rozszerzać, tudzież, aby szczepienie krowinki we wszystkich szczególnych okolicach doskonale i na wszystkich zdolnych do szczepienia, dotąd ospy naturalney nieodbyłych mieszkancach bez różnicy wieku uskutecznić, potrzebna iest do tego oględność i czynność nietylko użytych do tego lekarzy i chyrurgów, ale także czynne przyłożenie się Dominiiów i Duchownych. Przykładanie się Dominiiow i Duchownych zależy szczególniey na tem, ażeby się ci nietylko przekonali, ale i przykładali do tego, by Lekarze do szczepienia krowinki wyznaczeni, osoby tą krowinką zaszczepione, ieszcze przynaymuiey dwa razy odwiedzili, aby takowi lekarze iak im przepisano żądali od Dominiiów pomocy, aby doskonałą mieli wiadomość o wszystkich w ich mieyscu znayduiących się osobach, które ani krowinki szczepioney nie miały, ani naturalney ospy nieodbyły, azatem do szczepienia są zdolne, i tym sposobem od domu do domu, czyli od familii do familii, całą wieś zwiedzili i gdzie potrzeba tę krowinkę pozaszczepiali, zaświadczenia na tych, którym ospę krowią szczepili, należycie porozdawali, wreszcie przytem po ludzku i tak się obchodzili, aby sobie ziednali zaufanie obywateli tak względnie szczepienia, iak i własney ich osoby. Rządowi kraiowemu zależy i będzie zawsze na tem zależeć, aby i cel szczepienia krowinki mianowicie, zabezpieczenie od zarażenia się ospą naturalną, osiągniony był, i by potrzebne na to wydatki skarbu i Dominiiów nad należytość i potrzebę nie były powiększone zwłaszcza, że i Dominiia gdy się ospa w ich okolicach pokaże, obowiązane są do wynagrodzenia części wydatków za leczenie chorych na ospę i szczepienie krowinki osobom od ospy ieszcze nie napadniętym azatem do szczepienia zdolnym. Aby więc ten powszechny cel osiągnąć, Zwierzchności mieyscowe, Dominiia i Duchowni wzywaią się, by szczepienie czynnie wspierać, w postępowanie lekarzy szczepiących czyli stosownie do celu działaią tak podczas letniego szczepienia, iak gdy w czasie panowania ospy naturalney wysełani bywaią, ściśle wglądać i czynnie przykładać się do uchylenia wszelkich przeszkod; aby obywatele krewnych swoich nie ukrywali przed szczepieniem; równie też potrzeba na to uważać i nalegać, aby dla przesądu lub niedostatecznego wsparcia dominikalnych Urzędników albotež niegruntowne postępowanie lekarza szczepiącego, szczepienie w iakowem mieyscu tylko po części uskutecznionem nie było, ale owszem należycie doglądać szczepionego, aby lekarz skutek szczepienia u każdego szczepionego przed wydaniem certyfikatu należycie uznał, certyfikaty takowe akuratnie rozdał, aby raporta lekarza szczepiącego rzetelnie i z przekonania były potwierdzone i aby lekarzom wydane były świadectwa gruntowne z przekonania a nie ze słyszenia, iako się przy końcu choroby na ospę znaydowali, i iako w tem a w tem mieyscu szczepienie krowinki istotnie do skutku przyprowadzili. W takim raporcie umieszczone być maią dnie bytności lekarza w takiem mieyscu, liczba szczepionych i opatrzonych zaświadczeniami szczepienia iako szczepienie krowniki należycie odbyli, daley umieszczone być ma zatwierdzenie, iż mieszkańcy mieyscowi od familii do familii przywoływani byli, i wszyscy zdolni do szczepienia, istotnie krowinką szczepieni byli; albowiem tylko przez zgodne i stosowne postępowanie każdego w szczególności powołanego do popierania tego dobroczynnego instytutu, ów piękny cel w przeznaczeniu swoiem osiągniętym być może.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Nadzwyczayny dodatek wychodzący w Caraccas Gazety: *Iris de Venezuela* zawiera pod d. 18. Sierpnia kapitulacyią Maracaibo. Zawarto ią w Maracaibo d. 3. Sierpnia między Pułkownikiem Jose Ignacio Casas i Don Lino Lopez Quintayo, Podpułkownikiem ze strony Hiszpanskiey, do czego dał

)(

pełnomocnictwo naczelny Jenerał Morales, a ze strony Kolumbińskiey między Jenerałem brygady Manuelem Manrique, Adjutantem Jenerała naczelnego Bolivara i dowodzcą eskadry blokuiącey Jose Padilla. Kapitulacyia ta składa się z 18 artykułów następuiącey treści: »Miasto Maracaibo, warownia San Carlos de la Barra i mieysca zaięte przez woysko Hiszpańskie oddane będą dowódzcy Kolumbińskiego oblęgaiącego oddziału, równie, iak eskadrze oblęgaiącey wszystkie uzbroione okręty stoiące w zatoce. Kraiowym żołnierzom służącym w woysku Hiszpańskiem wolno iest zaciągnąć się pod Kolumbińskie chorągwie, mogą także udać się do domów, ieżeli zechcą; lecz, gdy który z nich Rządowi Hiszpańskiemu wiernym pozostanie, będzie uważany za woiennego ieńca, ale nie dozna nieprzyiemnego obeyścia się z sobą. Ci, którzy nie walczyli, z rodzinami do Kuby odesłani będą. Każdemu z mieszkańców Maracaibo wolno iest, ieżeli zechce, z rodziną i z ruchomym maiątkiem swoim udać się do Kuby. W obu tych przypadkach postara się Rzeczpospolita o okręty i o potrzebną dla nich żywność. Wszystkim, którzy nie zechcą wychodzić z kraiu, dana będzie zupełna amnestyia. Ranieni zostaną tutay i dopiero, gdy się ich wyleczy, odesłani będą do Kuby. Oficerowie i podoficerowie iakichbądź stopni i oyczyzny mogą podróżować po kraiu Kolumbińskim, ieżeli złożą przysięgę, że przed wymianą nie będą walczyć przeciw Rzeczypospolitey. I Hiszpanie poymani w potyczce morskiey z d. 24. Lipca mogą także udać się do Kuby. Każdy Hiszpański Oficer lub szeregowy, który walczyć będzie przeciw Rzeczypospolicie, nim wymieniony zostanie, dostawszy się w niewolą, śmiercią karany będzie. Ponieważ woysko Hiszpańskie ma ieszcze tylko na trzy dni mięsa, przeto Rząd Kolumbiński dostarczać mu będzie żywności od dnia zawarcia tego układu, aż do przybycia przewozowych okrętów. Wszelkie zarzuty, które przy tych warunkach mógłby bydź uczynione, zniesione będą z korzyścią Hiszpańskiego woyska i poddanych. Ze strony Kolumbinskiey potwierdzono tę kapitulacyią d. 4. Sierpnia w główney kwaterze w Altagarcyi i by zapobiedź przestąpieniu teyże, dano obopólnych zakładników.«

Gazety Angelskie umieściły dwa bulletyny woyska Hiszpańskiego w Peru, datowane z Limy pod d. 22. i 29. Czerwca, z których okazuie się, że przerwano układy, w iakie wchodzić zaczęto z Canterakiem, Pod-Jenerałem woyska Hiszpańskiego w Peru, poczém Stolica Lima dostała się w ręce Roialistów, ponieważ na widok tychże cofnęli się republikanie do twierdzy Callao. Jenerał Canterak rozłożył dnia 2. Czerwca woysko swoie w Jauja i w Huncayo, a dnia 18. t.m. wszedł do Limy pobiwszy oddziały wóysk republikańskich pod Huavique, Ninavilva i Vivas. Drugi bulletyn oznaymił, że Jenerał Canterak szczęśliwie opatrzył twierdzę Callao.

Wiadomości (od innego stronnictwa) donoszą z Callao pod d. 30. Czerwca: »Roialiści ciągnąc ku Limie zgromadzili wszystkie swoie siły i w żadney części Peru ani iednego nie zostawili żołnierza. Liczbę woyska, które weszło do Limy, podaią na 5 do 8,000, gdy tymczasem patryoci maią na swoim żołdzie 20,000, które na oddziały z 1,000 do 1,500 podzielone stoią w Truxillo, w Pisco i t.d. W Arica stoi 9,000, a w Callao 6,000. Codzień oczekuią z Guyaquil Prezydenta Kolumbii, Bolivara, ze szczątkami Kolumbińskiego posiłkowego woyska. Przed 14 dniami udał się ztamtąd pod żagle. Już Hiszpanie czuią w Limie nieprzyiemność swoiego położenia, ponieważ żywność o połowę iest droższa i coraz więcey od nich ucieka.«

Hiszpaniia.

Monitor z d. 15. Października zawiera koniec (w naszey ostatniey Gazecie umieszczonych) telegraficznych doniesień z Sarragossy pod d. 10. Października, gdzie donoszono o klęsce woyska wyszłego z Tarragony, a będącego pod sprawą znanego San Miguela Ministra Spraw Zagranicznych podczas Rządu Stanów. Następuiący iest koniec tego doniesienia, którego dnia 13. t. m. z powodu nadchodzącey nocy nie można było zupełnie odczytać:

»Zabrano nieprzyiacielowi wszystkie tabory. Na poboiowisku między Hueską i Barbastro padło czterdziestu ludzi od woyska nieprzyiacielskiego, a między tymi dwóch Jenerałów; 120 ienców poymano. Między niemi był Don Ewaristo San Miguel, mocno raniony.«

»Dnia 9. z rana ieszcze ścigano nieprzyiaciela.«

Gwiazda z d. 15. t. m. zawiera następuiące artykuły z Kadyxu pod d. 5. i z Madrytu pod d. 9. Października:

„Kadyx dnia 5. Października 1823.“

»Weszliśmy tutay wśród uniesien ludu, któremu iuż się uprzykszyło tyrańskie iarzmo Stanów.«

»Główna kwatéra powraca intro do Madrytu. Zapewniaią, że gwardyia Królewska

odpłynie do Brestu. Hrabia Bourmont zostanie w Kadyxie z 8,000 ludzi.«

»Król opuści iutro Xeres i uda się do Sewilli, zkąd za dni kilka wyiedzie do Madrytu, a d. 1. Listopada będzie wieżdżał do Stolicy z Xiążęciem Angoulême i z Królewską rodziną.«

»Ferdynand VII. naywiększe pokłada zaufanie w Francuzach. Mówi nieustannie o swoiey wdzięczności, którą czuie dla Króla Francuzkiego i Xiążęcia Angoulême.«

»Hrabia Bourbon - Busset towarzyszy Królowi do Sewilli. Wyiąwszy pułk Princesa ciągle Królowi wierny, wyidzie ztąd całe woysko Hiszpańskie.«

»W dniu, w którym bombardowano Kadyx (d. 23. Września) przeciągał batalion pułku San Martial po ulicach wołaiąc: »Niech żyie Krol!« Minister Sprawiedliwości, Calatrava, pierwszy przełożył Stanom, ażeby się rozwiązały, ażeby się bezwarunkowo poddały woli JKMości i przyznały Mu tę samę władzę, iaką miał przed zaprowadzeniem Konstytucyi.«

Madryt d. 9 Października 1823.

»Król, Pan nasz, wydał pod d. 4. b. m. następuiący wyrok z Xeres:

»JKMość roskazał, ażeby w podróży iego »do Stolicy, żadna osoba należąca w ostatnich »dwóch peryiodach posiedzeń do Deputowanych »podczas tak zwanego konstytucyynego systema»tu, nie śmiała się zbliżyć o pięć mil do gościń»ca, którym iechać będzie.«

»Ten sam zakaz tycze się także Ministrów, »Radców Stanu, współczłonków naywyższego »Sądu, głównych dowodców, naczelników po»litycznych, umieszczonych przy Sekretaryiatach »Stanu, naczelników i Oficerów rozwiązaney »ochotników milicyi narodowey, którym Król »na zawsze (*para siempre*) zabronił przystę»pu do Swoiey Stolicy i Swoiey Królewskiey »rezydencyi o mil (*liguas*) 15 w obwodzie.«

»Wolą iest N. Pana, ażeby ten nakaz nie »tyczył się tych osób, które po wkroczeniu »woysk Sprzymierzonych od tymczasowey Jun»tu albo od Rejencyi Królewstwa zyskały po»twierdzenie na urzęda, iakie przed d. 7. Marca »1820 nadał im JKMość, wszelako osoby te po»winny oznaymić, że względem nich podobny »przypadek zachodzi.«

»Wyrok ninieyszy ma bydź niezwłocznie »oznaymiony głównym dowódcom wszystkich pro»wincyi, ażeby się podług niego stosowali.«

Dnia 1go, 2go i 3go Października, a więc przed weyściem woyska Francuzkiego, odpłynęło na batach z Kadyxu do Gibraltaru wielu współczłonków Stanów i innych osób obawiaiących się rojalistów. Między tymi byli Quiroga, Galiano, Arguelles i t. d. Wilson i Lord Nugent. Zdarzenia woienne w Hiszpanii nie będą odtąd szczególnieyszey wzniecać uwagi. Obleżone twierdze będą musiały się poddać, kiedy ze strony Króla wyszedł rozkaz do ich dowodców, ażeby zaniechali dalszey obrony. Wiadomo, że dowodcy konstytucyyni odpowiadali na każde wezwanie, iż tylko na wyraźny rozkaz Króla poddadzą powierzone im warownie.

Monitor z d. 15go zawiera następuiący Buletyn z główney kwatery Puerto de Santa Maria z d. 8 Października:

»Osiągliśmy cel szlachetny, który sobie Król zamierzył posyłaiąc woysko swoie do Hiszpanii, cel stałych usiłowań Jego Xiążęcey Mości i woyska walczącego pod Jego sprawą. Król Jmci Katolicki powrócił znowu do dawnych samowładnych praw swoich, i wrócony został wiernym poddanym.«

»Już były ukończone wszelkie przygotowania do zupełnego uderzenia na wyspę Leon. Brygada Królewskiey gwardyi pod sprawą Jenerała d'Ambrugeac i brygada drugiego oddziału pod sprawą Jenerała Ordonneau, obie pod głównym dowodztwem Jenerała Porucznika Bourmont wstąpiły d. 25go Września na pokład eskadry. Siła morska pod głównem dowodctwem Kontr-Admirała Duperré, iuż była przygotowaną do wysadzenia na ląd wspomnionego woyska i do wspierania iego obrotów. Mosty do przeprawienia woyska na wyspę Leon przeznaczone, były gotowe nad uyściem rzeki Santi Petri. Poukończano wszystkie lądowe bateryie, które tak na tem mieyscu, iak i przed mostem Suazo i na Trocadero powystawiano. Xiążę Jegomość był iuż w Chiclanie i wydać miał rozkazy do uderzenia; czekano tylko ostatniego hasła, gdy nieprzyiaciel widząc, że nie będzie się mógł oprzeć naszym zamachom uderzenia, które pomnożono ieszcze zapałem naszego woyska, szukał w swoim uwięzionym Królu obrony przed grożącą burzą, wiszącą nad głową iego. Wtedy oddano katolickiemu Królowi całą dawną władzę iego, a ieden z iego Officerów przywiózł list od Xiążęcia Angouleme donosząc mu o przybyciu Króla do główney kwatery.«

»Król z Królową Hiszpanii i w towarzystwie Xiążąt tudzież Królewskiey rodziny odpłynął w samey istocie z Kadyxu d. 1. Października, wśród huku dział stoiących na wałach miasta i brzegach i podczas naypięk-

nieyszey pogody. O pół do 12tey godziny wpłynął do Puerto de Santa Maria, gdzie przyymowany był od Xiążęcia Jegomości otoczonego całym swoim głównym sztabem i iedną częścią swoiego woyska, które mimo radości, iaką sprawiał ich dostoynemu wodzowi ten tak szczęśliwy skutek, żałowało mocno, że odebrano mu sposobność okazania w nowych walkach nowych dowodów poświęcenia się i odwagi.«

»Na rozkaz Krola Jmci Katolickiego poddano d. 3. Października woysku Francuzkiemu główne stanowiska wyspy Leon i Kadyxu, a gdy woysko Hiszpańskie wyruszyło na wyznaczone mu mieysca, my d. 4. zaięliśmy całą wyspę i miasto. Dnia tego samego wpłynęła eskadra do zatoki i natychmiast wysadziła na ląd woysko płynące na iey pokładzie.«

»W czasie, gdy tak ważne zdarzenia odbywały się pod Kadyxem, woysko nasze 3go i 5go oddziału zbierało także owoce swoich usiłowań. W skutku zawartey d. 11. kapitulacyi zaięto d. 27. Września Santonę. Znaleziono tam 150 dział i 10,000 karabinów, a twierdza San Sebastian, przeciw którey posłano iednę część dział oblegaiących, które zdobyły Pamplonę, poddała się także Jenerałowi Porucznikowi Ricard d. 3. Października.«

»Jak tylko przybył Król Jmć Katolicki wydał natychmiast rozkazy, ażeby oddziałom woysk roialistycznych albo nayblizszym oddziałom Francuzkim poddano wszelkie dotąd trzymaiące się warowne mieysca, które w imieniu wspomnianego Króla zaięte będą. Dowódzcy mieysc tych póydą bez wątpienia za przykładem naczelników Kadyxu, a wtedy działania woienne na półwyspie poczytać będzie można za ukończone.«

»W główney kwaterze w Puerto de Santa Maria d. 5. Października 1823.«

Na rozkaz JKrólewic. Mości:
(*podp.*) Jenerał Major
Hrabia Guilleminot.

Francyia.

Dalszy ciąg o wystawie płodów kraiowych w Paryżu:

»Piękne roboty ze złota i bronzu były wystawiane, gdzie przepych walczył ze smakiem. Rzadkiey piękności i uzupełnienia była puszka złota roboty P. Cahier, w którey ma bydź chowana flaszeczka z oleiem używanym do namaszczania Krolów. Bronzy PP. Gall i Thomire wzniecsły podziwienie, a Król długo i z wielkiem upodobaniem oglądał bronzowe ozdoby stołu, które Pan Domieux zrobił dla Xięcia Orleanu.«

»Z Królewskiey fabryki porcelany z Serres szczególnie oczy wszystkich zwracała na siebie figura wyobrażaiąca »piękną ogrodniczkę.«

»Towary krysztełowe wystawione przez P. Voneche czyniły wiele wrażenia. Dopiero temu lat ośm iak ta fabryka założona, a teraz iuż mnieysze naczynia swoie przedaie o piątą część taniey, niżeli z początku. Towary kryształowe z fabryki będącey na górze Cenis były osobliwey białości, czystości i piękney formy, oprócz tego miały brzegi obficie wyłożone bronzem. W wystawionych robotach z bronzu do takiego stopnia posunięto wytworność form i uzupełnienie całości, że zdawało się prawie, iak gdyby były robione dłótem zręcznego snycerza. Co się tycze formy, roboty i politury na pierwsze zasługiwały mieysce waza ze Szweckiego porfiru i granitowy wierzch stołu. Sztucznie naśladowane drogie kamienie, szczególnie Bourguignony i Adamantoidy, robione rękoma naszych jubilerów zaledwie przez znawców od prawdziwych brylantów rozróżnione bydź mogły.«

»Naywięcey zadziwiano się nad sztucznemi zegarami P. Wagnera.«

»W sali, w którey były zgromadzone narzędzia muzykalne zyskały naywiększą pochwałę fortepiany trzech Niemieckich artystów »Petzolda, Pfeifera i Papego.«

»Robót stolarskich dostarczyła z mahoni i kraiowych sztucznie bejcowanych drzew Królewska szkoła przemysłu z Chalonu i Angers, nad których zamiarowem urządzeniem, delikatnością formy i smakownemi ozdobami wielkie okazywano podziwienie.«

»Naypięknieysze druki wystawili PP. Didot, Carpelet i Mole., Królowi podobała się naywięcey Henryada, a oglądaiąc iey oprawę powiedział introligatorowi Simier tą pochwałą: »Ta oprawa czyścieysza i delikatnieysza od naylepszych opraw Angielskich.«

»P. Dedrenx wynalazł giętką massę, która iak gips we formy odlewać się daie, a która na swieżem powietrzu kamienieie i na wszelką niepogodę śmiało wystawiona bydź może. Wynalazca wyrobił z tey kompozycyi cztery posągi wyrobione na wzór antyków, które mogą bydź użyte do przyozdobienia wielkich ogrodów i parków. (Jest to pewny rodzay massy, zwaney *Papier-mâché*, czyli pokostowaney massy kamienney, lecz zdaie się wszelako, że z czasem strupieszeie.)«

(*Dalszy ciąg nastąpi.*)

(Do tego Numeru Gazety dołączony iest LXIV Numer Rozmaitości.)

Redakcyia, J. Bensy; Druk, J. Pillera.